

Henkilötietojen suoja koskeva vaikutustenarviointi (DPIA) tekoälyn käytöstä kasvatuksessa ja opetuksessa

Vaikutustenarvioinnin (DPIA = Data Processing Impact Assessment) tarkoituksena on auttaa tunnistamaan, arvioimaan ja hallitsemaan henkilötietojen käsittelyyn sisältyviä riskejä. Vaikutustenarviointi on osa tietosuojalainsäädännön vaatimusten noudattamista ja dokumentointia. Tietoa vaikutustenarvioinnista: <https://tietosuoja.fi/vaikutustenarviointi>

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) vaatii pääsääntöisesti tietosuoja koskevan vaikutustenarvioinnin (DPIA) tekemistä, kun henkilötietojen käsittelyyn liittyy korkea riski. Tekoälyn käyttö kuuluu usein tähän kategoriaan, joten DPIA on monissa tapauksissa pakollinen. Samoin yleinen tietosuoja-asetuksen mukaan (GDPR), artiklassa 22(1) todetaan, että ihmisillä on oikeus olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Vaikutustenarviointi on tehtävä silloin, kun suunniteltu käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin ihmisten oikeuksille ja vapauksille. Vaikutustenarviointi on tehtävä, jos vähintään kaksi seuraavista kriteereistä täyttyy.

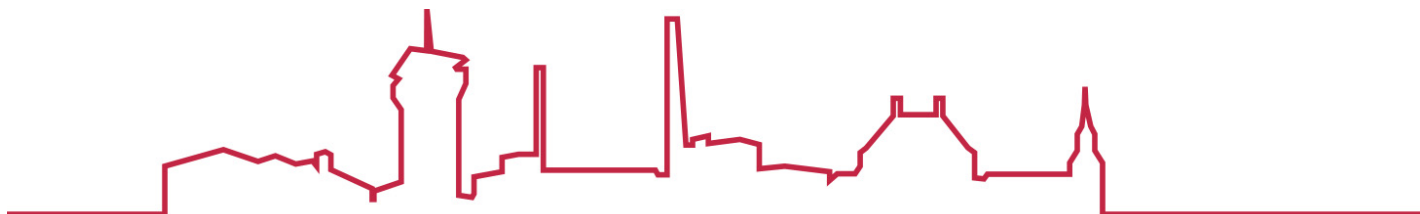
- Henkilöiden arviointi tai pisteytys
- Automaattinen päätöksenteko, jolla on henkilöön oikeusvaikutuksia
- Ihmisten järjestelmällinen valvonta
- Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tai muuten hyvin henkilökohtaisten tietojen käsittely
- Henkilötietojen laajamittainen käsittely
- Tietokokonaisuuksien yhdistäminen
- Heikommassa asemassa olevien, kuten lasten, henkilötietojen käsittely
- Uuden teknologian tai organisatorisen ratkaisun soveltaminen tai innovatiivinen käyttö.

Vaikutustenarvioinnissa arvioidaan henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta, oikeasuhteisuutta ja tietojen käsittelystä aiheutuvia riskejä sekä myös toimenpiteitä, joilla riskeihin puututaan. Vaikutustenarviointi on työkalu, jonka avulla pystytään tunnistamaan, mittaamaan ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia.

Tarkempi luettelo tilanteista, joissa vaikutustenarviointi on tehtävä:

<https://tietosuoja.fi/luettelo-vaikutustenarviointia-edellyttavista-kasittelytoimista>

(Vaikutustenarvioinnin kirjoittamisessa on hyödynnetty Turun yliopiston tieteellisen tutkimuksen vaikutustenarvioinnin lomaketta. <https://www.utu.fi/sites/default/files/public%3A/media/file/DPIA-mallipohja.docx>)

Vaikutustenarvioinnin täyttävän henkilön yhteystiedot

(Henkilö, joka aikoo käyttää tekoälyä tilanteissa, jossa GDPR:n tekemiseen edellyttävät vaatimukset täyttyvät).

Nimi:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

1. Henkilötietojen käsittelyn kuvaus

- Käsittelyn luonne**

Esitä tässä lyhyt kuvaus siitä, minkälaista henkilötietojen käsittelyä suunnittelet; mihin tarkoitukseen henkilötietoja käytetään tekoälyä käytettäessä.

- Käsittelyn laajuus**

Kirjaa tähän: Mitä tietoja kerätään eli millaisia henkilötietoryhmiä (esim. nimi, osoite, kuva, jne.) käsitellään? Kuinka paljon ja kuinka usein tietoja syötetään tekoälylle? Kuinka montaa henkilöä käsittely koskee? Kuinka kauan henkilötietoja säilytetään?

Esim. Käsiteltävien henkilötietojen elinkaaren aikana on huolehdittu siitä, että tiedot säilytetään muodossa, jossa tutkittava on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tämä toteutetaan henkilötietolain mukaisesti. Käyttötavasta riippuen henkilötietolaki määrää, kuinka kauan henkilötietoja on säilytettävä.

- Käsittelyn toiminnallinen kuvaus** (millaista käsittelyä tietoon kohdistuu)

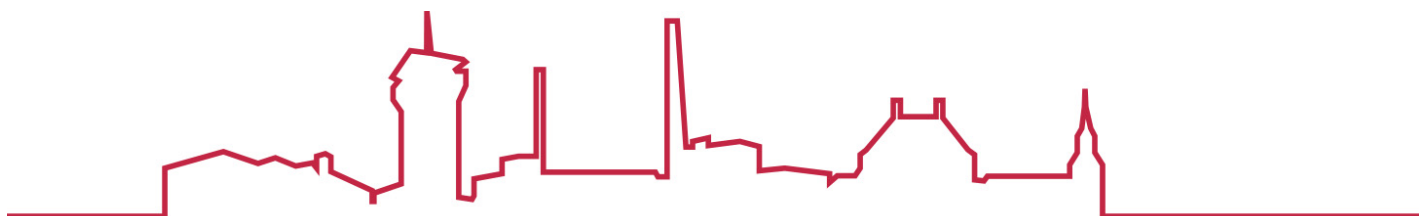
Kirjaa tähän, millaista käsittelyä henkilötietoihin kohdistuu esim. tietojen syöttäminen, siirtäminen, yhdistäminen, poistaminen jne.; eli mistä ja miten henkilötietoja kerätään.

- Käsittelyn resurssien yksilöinti**

Kirjaa tähän ketkä ihmiset pääsevät tietoon käsiksi, mitä tietojärjestelmiä, sovelluksia, verkostoja, asiakirjoja ja tiedonsiirron kanavia käytetään tekoälyä hyödynnettyä. Microsoft Copilotia käytettäessä M365 lisenssin kautta tietoihin eivät pääse käsiksi muut kuin tekoälysovellusta käyttävä henkilö itse sekä mahdolliset muut, joille hän on antanut valtuutuksen.

2. Käsittelyn oikeasuhteisuutta ja tarpeellisuutta edistävät toimenpiteet

- Nimeä yksi tai useampi käsittelyn tietty, nimenomainen ja laillinen tarkoitus**

Käyttötarkoituksena on

- **Nimeä käsittelyn lainmukaisuuden peruste**

Esim. henkilön/ alaikäisen lapsen huoltajan vapaaehtoinen suostumus henkilötietojen syöttämiseen Microsoft Copilot tekoälylle.

- **Miten on huolehdittu siitä, että tiedot ovat olennaisia, asianmukaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten?**

Kirjaa tähän kuinka ja missä on määritelty tarpeellisuus suhteessa käyttötarkoitukseen. Miten voidaan perustella, että henkilötietojen syöttäminen tekoälylle on välttämätöntä?

- **Miten käsiteltävien henkilötietojen elinkaaren aikana on huolehdittu siitä, että tiedot säilytetään muodossa, josta henkilö on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten?**

Esim. henkilötietoja sisältävien tuotosten hävittäminen heti, kun tietoja ei enää tarvita. Toimitaan henkilötietolain mukaisesti.

3. Henkilöstön, lasten ja huoltajien oikeuksia edistävät toimenpiteet tekoälyä käytettäessä

- **Henkilötietojen käsittelystä annetut tiedot**

Kirjaa tähän, miten olet toteuttanut henkilöiden (*henkilöllä tarkoitetaan henkilöstöä, lapsia ja huoltajia) informoinnin henkilötietojen käsittelystä.

Esim. Wilman kautta täytettävän tietojen käsittelyn suostumuslomakkeen täyttäminen (huoltajat), tiedote, tietosuojailmoitus, keskustelu. Katso lisätietoa mm. [Mänttä-Vilppulan kaupungin InSchool Wilma -tietosuojaseloste](#)

- **Miten henkilö voi tarkastaa itseään koskevat tiedot?**

Kirjaa tähän, miten henkilö voi tarkastaa itseään koskevat tiedot. Kirjaa myös, jos tarkastusoikeutta rajoitetaan tietosuoja-asetuksen 89 artiklan mukaisesti. Katso mm. [Mänttä-Vilppulan kaupungin InSchool Wilma -tietosuojaseloste](#)

- **Jos henkilöllä on oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, miten tämä toteutetaan?**

Jos oikeus tulee sovellettavaksi, kerro miten henkilö voi oikeuttaan käyttää. Ole tällaisessa tapauksessa yhteydessä Mänttä-Vilppulan kaupungin tietohallintoon.

- **Miten henkilön oikeus oikaista/poistaa tiedot toteutetaan?**

Tätä oikeutta sovelletaan, kun käsittelyn perusteena on suostumus. Kerro miten henkilö voi käyttää oikeuttaan pyytää poistamaan materiaali, joka on tuotettu tekoälyllä, ja johon on käytetty hänen/lapsensa henkilötietojaan. Katso mm. [Mänttä-Vilppulan kaupungin InSchool Wilma -tietosuojaseloste](#)

- **Miten henkilön oikeus vastustaa tai rajoittaa käsittelyä toteutetaan?**

Kerro kehen henkilö ottaa yhteyttä, jos esim. kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden ja haluaa vastustaa tai rajoittaa sillä perusteella tietojensa käsittelyä. Katso mm. [Mänttä-Vilppulan kaupungin InSchool Wilma -tietosuojaseloste](#)

- **Käytetäänkö tekoälyn käytön yhteydessä muita henkilötietojen käsittelijöitä ja miten toiminta on ohjeistettu?**

Henkilötietojen käsittelijöitä ovat kaikki muut henkilöt, jotka vaikutuksen arvioinnin tekijän lisäksi käsittelevät henkilötietoja tai joilla on pääsy rekisterinpitäjän henkilötietoihin esim. samanaikaisopettajat ja muut kyseistä tekoälyllä tuotettua materiaalia hyödyntävät henkilöt. Huomioi, että tietojenkäsittelysopimus vaaditaan, mikäli joku muu kuin Mänttä-Vilppulan kaupungilla virkasuhteessa oleva henkilö käsittelee tietoja. Kerro, onko sopimukseen liitetty tietosuojaliite tai onko pääsopimuksessa ohjeet henkilötietojen käsittelystä (art. 28 mukaiset tiedot).

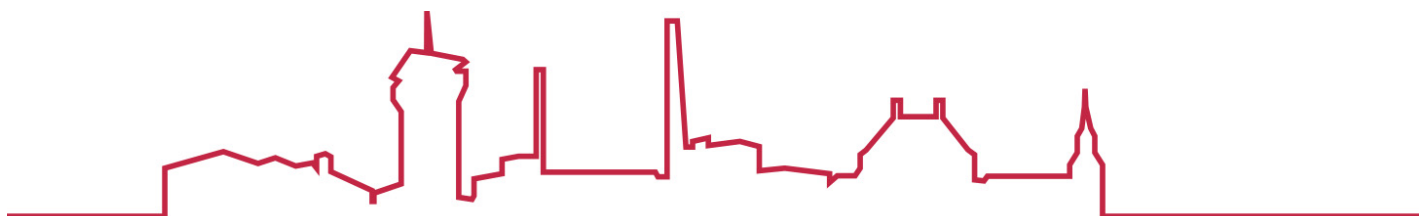
- **Yksilöi tutkimuksessa tapahtuvat kansainväliset tietojen siirrot ja niihin liittyvät suojatoimet**

Kerro, siirretäänkö tietoja EU:n ja ETA:n ulkopuolelle, ja jos siirretään, niin yksilöi käytetyt suojatoimet, esim. riittävän tietosuojan tason, EU:n hyväksymien mallilausekkeiden, yritystä sitovien sääntöjen tai rekisteröidyn suostumuksen perusteella.

Mänttä-Vilppulan kaupungin henkilöstön M365 lisenssisopimukseen kuuluvaa Microsoft Copilotia käytettäessä tiedot eivät siirry EU:n ja ETA:n ulkopuolelle.

4. Riskien arviointi ja tarvittavat suojakeinot

Henkilölle, jonka tietoja syötetään tekoälysovellukseen voi aiheutua erilaisia riskejä mm. a) henkilötietojen luvattoman julkaisemisen tai asiattoman käyttämisen perusteella b) henkilötietojen häviämisen vuoksi sekä c) henkilötietojen muuttumisen vuoksi. Henkilötietojen käyttämisestä voi aiheutua myös muunlaisia riskejä.

Tunnista henkilötietojen käsittelyyn liittyvät riskit ja uhat tutkittavalle. Arvioi riskin ja uhan toteutumisen vaikutus ja todennäköisyys sekä kerro, mitä suojatoimia riskien vähentämiseksi ja torjumiseksi tutkimuksessasi tehdään.

- **Riskitekijät**

Kirjaa tähän tunnistamasi riskitekijät ja uhat.

Esim. käyttäjä ei tunne salassapito- ja tietosuojavelvoitetta, käyttäjä ei osaa käyttää Microsoft Copilotia oikeaoppisesti, tietoturvapoikkeamia ei havaita tai niihin ei reagoida, ulkopuoliset pääsevät käsiksi henkilötietoihin jolloin henkilötietojen luottamuksellisuus menetetään, tekniset ja organisaatioon liittyvät toimenpiteet vanhentuvat.

- **Arvio riskin ja uhan toteutumisen vaikutus rekisteröidylle**

Kirjaa tähän millaisia vaikutuksia tietojen a) luvattomalla tai asiattomalla käyttämisellä b) henkilötietojen häviämisellä sekä c) henkilötietojen muuttumisella voisi olla rekisteröidylle.

- **Mitä suojatoimia kyseisten riskien vähentämiseksi tai torjumiseksi on tehty.**

Kerro tässä suojakeinot, joita tehdään riskien vähentämiseksi tai torjumiseksi.

